

บทคัดย่อ

โครงการพัฒนาภาษาและฟื้นฟูภูมิปัญญาชายแดนใต้ระยะที่ 3 เป็นโครงการที่ต่อเนื่องจากโครงการในระยะที่ 2 ประสานงานวิจัย “การพัฒนาภาษาและฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นชายแดนใต้” เป็นการทำงานอันเกิดจากความร่วมมือกันสามฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายนักวิชาการจากส่วนกลาง (มหาวิทยาลัยมหิดล) ฝ่ายนักวิชาการในพื้นที่¹ และกลุ่มนักปราชญ์/ผู้รู้ในท้องถิ่น โดยบุคลากรทุกฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญของภาษาและวัฒนธรรม เห็นแนวโน้มที่ภาษาท้องถิ่นค่อยๆสูญหาย และเล็งเห็นปัญหาอันสืบเนื่องจากการไม่มีแนวทางจัดการหรือพัฒนาภาษาและวัฒนธรรมให้เกิดประโยชน์ในพื้นที่ ด้วยเหตุนี้จึงก่อให้เกิดการทำงานร่วมกันเพื่อศึกษาและรวบรวมความรู้เกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่การวางแผนและการจัดการภาษาและวัฒนธรรมเพื่อประยุกต์ไปสู่การแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในด้านการศึกษา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาทรัพยากรบุคคล การฟื้นฟูความมั่นใจและอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ ซึ่งเกิดขึ้นจากกระบวนการส่งเสริมงานวิจัยในชุมชน หรือการสนับสนุนและพัฒนาคนในพื้นที่ให้เป็นนักวิจัยสามารถสร้างงานวิจัยได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เนื่องด้วยเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษามลายูและวัฒนธรรมท้องถิ่นจึงเป็นเรื่องที่เปิดโอกาสให้เจ้าของพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมได้มากยิ่งขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภาษามลายูถิ่น ภาษามลายูอักษรยาวีและวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายมลายูในพื้นที่ชายแดนใต้ 2) เพื่อสร้างงานวิจัยเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมในพื้นที่ เพื่อใช้เป็นข้อมูลและเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ชายแดนใต้ 3) เพื่อพัฒนาบุคลากรวิจัยให้มีทักษะการวิจัยและพัฒนาภาษา-วัฒนธรรมเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ 4) เพื่อส่งเสริมให้มีหน่วยงานหรือศูนย์ข้อมูลทางด้านภาษามลายูถิ่นและวัฒนธรรมมลายูในพื้นที่

การดำเนินงานของชุดโครงการประสานงาน ภายใต้ โครงการพัฒนาภาษาและฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นชายแดนใต้ ระยะที่ 3 ปี 2554 มี ภารกิจ สำคัญ 6 ประการ หลักๆได้แก่ (1).ศึกษาข้อมูลด้านภาษา วรรณกรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่น (2).ส่งเสริมการวิจัย (3).บุคลากรวิจัย (4).เผยแพร่ข้อมูลทางด้านภาษามลายูปัตตานีและวัฒนธรรมมลายูปัตตานี 5.จัดตั้งคณะกรรมการด้านภาษาและวัฒนธรรมมลายูถิ่นปัตตานี 6.เครือข่ายภาคี

จากการดำเนินงานโครงการพัฒนาภาษาและฟื้นฟูภูมิปัญญาชายแดนใต้ระยะที่ 3 ผลจากการดำเนินงานประสานงานวิจัย ได้สร้างนักวิจัยด้านภาษาและวัฒนธรรมในพื้นที่จำนวนมากครอบคลุม 4 จังหวัด โดยเนื้อหาการวิจัยเกี่ยวข้องกับภาษาท้องถิ่นโดยตรง และเนื้อหาที่ใช้วัฒนธรรมและวรรณกรรมเป็นพื้นฐาน เช่น การพัฒนาระบบอักษรสำหรับเขียนภาษามลายูถิ่นและการจัดทำพจนานุกรม, วรรณกรรมมุขปาฐะนิทาน, กลอนพื้นบ้าน (‘ปาตง),เพลงพื้นบ้าน, ความรู้เกี่ยวกับชื่อของชาวไทยเชื้อสายมลายู, ตำนานและ

¹ อาจารย์จาก มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต ปัตตานี มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลามีส่วนร่วมในโครงการ ในขณะเดียวกันได้ประสานกับ รองศาสตราจารย์ดลมนรจณ์ บากา เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในโครงการประสานงานเพื่อเติมเต็มในส่วนภาควิชาการของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยดังกล่าว

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน, ความรู้เกี่ยวกับอาหารและขนมท้องถิ่นมลายู และสุภาชิตคำสอนและความเชื่อในวัฒนธรรมมลายู เป็นต้น ซึ่งนอกเหนือจากการสร้างงานวิจัยเหล่านี้ รวมถึงการพัฒนาคนในพื้นที่ และอีกทั้งมีองค์กรที่ศึกษาเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมของคนในพื้นที่หลายหน่วยงานการรวมกลุ่มหรือองค์กร เพื่อให้มีการรวบรวมวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและภาษาท้องถิ่นนั้น นับเป็นการเริ่มต้นที่ดีให้กับพื้นที่ เพื่อเป็นแหล่งเก็บรวบรวม หรือให้คำปรึกษา รวมทั้งทำวิจัยประเด็นที่คิดว่ามีประโยชน์ให้กับพื้นที่ และรวมทั้งสามารถจัดตั้ง **คณะกรรมการราชภัฏบัณฑิตด้านภาษาและวัฒนธรรมในพื้นที่ชายแดนใต้** BADAN CENDIKIAWAN RAKYAT BIDANG BAHASA DAN BUDAYA MELAYU PATANI (BACENDRA) เป็นองค์กรที่คาดว่าสามารถมาช่วยแก้ไขปัญหาในพื้นที่เป็นอย่างดี เพราะคณะกรรมการที่ได้รวบรวมมานั้นส่วนใหญ่มาจากหลายๆ องค์กร อาทิเช่น สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ กลุ่มโรงเรียนตาดีกา (TAman DIdikan KANak-kanak ศูนย์อบรมเด็กเล็ก) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนา กลุ่มปอเนาะ คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด เขตพื้นที่การศึกษา และกลุ่มเอ็นจีโอในท้องถิ่น เป็นต้น ทั้งหมดที่กล่าวมานั้นผ่านกระบวนการคัดสรรจากที่ประชุม เพื่อให้ทุกกลุ่มมีบทบาทและหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาของตนเอง ซึ่งวิธีการแก้ไขปัญหาคือที่ดีที่สุด คือการให้เจ้าของปัญหานั้นมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของตนเองพร้อมทั้งฟังข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการที่ได้จัดตั้งไว้ ซึ่งมาจากหลายๆองค์กรที่มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมใจมาช่วยกันแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นของตนเองต่อไป